

## Raadsvoorstel 26-42

Datum  
11 juni 2026

### Onderwerp

Rapport Rekenkamer Midden-Brabant onderzoek werkwijze toegang jeugdhulp 'Normaal en selectief?'

### Samenvatting

De Rekenkamer Midden-Brabant heeft in het rapport "Normaal en selectief?" onderzoek gedaan naar de uitvoeringspraktijk van de jeugdhulp in Goirle, Dongen, Hilvarenbeek en Loon op Zand. Het onderzoek richtte zich op de vraag op welke wijze normalisering en selectief gebruik een rol spelen bij het proces rond de indicatiestelling. De Rekenkamer doet de gemeenteraad op basis van dit onderzoek een aantal aanbevelingen.

### Het voorstel

1. Als raad de doorontwikkeling richting Stevige Lokale Teams (SLT's) te ondersteunen.
2. Daartoe het college te verzoeken:
  - a. externe audits bij de SLT's in te voeren als kwaliteitsinstrument voor normalisering en selectief gebruik.
  - b. functiescheiding tussen beoordelen en verlenen van jeugdhulp structureel in te bedden in de werkwijze van de SLT's, en de raad hierover te informeren.
  - c. regionale samenwerking bij de doorontwikkeling van de SLT's te borgen en de duurzame inzet van professionals boven tijdelijke inhuur te stellen.
  - d. de bestuurlijke uitgangspunten normalisering en selectiviteit uit 2021 te handhaven.
  - e. jaarlijkse bijeenkomsten tussen gemeenteraad en vertegenwoordigers van de gemeentelijke toegang en het voorliggend veld in te voeren.
  - f. de gemeenteraad te informeren over het effect van de verleende jeugdhulp.
  - g. de gemeenteraad jaarlijks een overzicht te geven van de ontwikkeling van de vraag naar en de feitelijk verleende jeugdhulp, en daarbij aan te geven hoe normalisering en selectiviteit doorwerken in de verwijzingen.

### Aanleiding

De Rekenkamer Midden-Brabant heeft in het rapport "Normaal en selectief?" onderzoek gedaan naar de uitvoeringspraktijk van de jeugdhulp in Goirle, Dongen, Hilvarenbeek en Loon op Zand. Dit is fase 3 van een meerjarig onderzoek dat in 2021 van start ging naar aanleiding van sterk stijgende jeugdhulpkosten in de regio Hart van Brabant.

Om de kostenstijging van jeugdhulp te keren stelden de gemeenteraden in 2021 bestuurlijke uitgangspunten vast, waaronder normalisering en selectief gebruik als leidende principes bij de zorgtoewijzing. In fase 1 (rapport juli 2022) onderzocht de RMB hoe deze uitgangspunten waren vertaald in de inkoopstrategie van de regio. In fase 2 (rapport juni 2023) stond de vraag centraal of op basis van de afgesloten contracten geconcludeerd kon worden dat er zicht was op het realiseren van de zes bestuurlijke uitgangspunten. De RMB wees daarin op kansen – zoals de gemeentelijke toegang als cruciale poortwachter – maar ook op risico's, waaronder het gevaar dat de toegang er niet in zou slagen alleen naar hoog-specialistische hulp te verwijzen als dat werkelijk nodig is.

Juist dit risico – onvoldoende selectiviteit bij de indicatiestelling – was voor de RMB de aanleiding om fase 3 te richten op de werkwijze van de gemeentelijke toegang. De toegang is immers de poortwachter die in de praktijk bepaalt of normalisering en selectiviteit daadwerkelijk worden toegepast. Dit werd benadrukt door de kwestie Crossroads, waarbij tijdens de start van het fase 3-onderzoek aanzienlijke budgettaire overschrijdingen bij de hoog-specialistische jeugdhulp (S1) aan het licht kwamen. De kernvraag van fase 3 was daarmee: op welke wijze spelen normalisering en selectief gebruik een rol bij het proces rond de indicatiestelling?

Het onderzoek richtte zich op de vraag op welke wijze normalisering en selectief gebruik een rol spelen bij het proces rond de indicatiestelling. De RMB heeft dit kwalitatieve onderzoek laten uitvoeren door Het

PON & Telos. Op basis van de bevindingen doet de RMB zeven aanbevelingen, gericht aan het college van B&W en – voor een deel – aan de gemeenteraad zelf.

## **Argumenten**

In het nawoord bij de bestuurlijke reacties heeft de RMB de aanbevelingen heringedeeld naar drie thema's (doorontwikkeling SLT's, versterken rol en verbetering informatievoorziening gemeenteraad). Hieronder volgt een toelichting op deze aanbevelingen.

### **2a. externe audits bij SLT's**

Externe audits kunnen ook als visitaties worden ingevoerd. Visitaties zijn bij verschillende organisaties gebruikelijk. Tijdens zo'n visitatie kunnen externe experts een kritisch oordeel vormen over de werkwijze en de resultaten van de organisatie. Daarmee zijn visitaties een instrument om organisaties scherp te houden. De gemeenten verschillen van opvatting over externe audits bij de lokale teams. Uit de bestuurlijke reactie van Dongen blijkt dat externe audits meerwaarde hebben en het college overweegt dit mee te nemen in de doorontwikkeling van het SLT. Het expliciet kiezen voor deze audits versterkt de democratische controle op de uitvoeringskwaliteit.

### **2b. functiescheiding in werkwijze SLT's**

Alle vier gemeenten hebben functiescheiding geïmplementeerd: de professional die een indicatie beoordeelt is een andere dan de professional die de hulp verleent. De RMB acht het waardevol dat de raad dit principe als ordenend beginsel bevestigt. Daarmee geeft de raad een duidelijk signaal over het belang van onafhankelijke besluitvorming bij de indicatiestelling.

### **2c. regionale samenwerking en duurzame inzet SLT's**

Alle gemeenten werken (sub)regionaal samen bij de doorontwikkeling van de Stevige Lokale Teams en streven naar duurzame inzet van professionals boven tijdelijke inhuur. De RMB acht het wenselijk dat de raad dit beleid bevestigt, gelet op de kwetsbaarheid die tijdelijke inhuur meebrengt voor de continuïteit en kennisopbouw in de uitvoering.

### **2d. bestuurlijke uitgangspunten normalisering en selectiviteit**

De gemeenteraden hebben in 2021 de begrippen normalisering en selectiviteit als bestuurlijke uitgangspunten vastgesteld. De praktijk laat zien dat gemeenten deze begrippen verschillend interpreteren of andere terminologie gebruiken. De RMB beveelt aan dat de raad zich uitspreekt: handhaving van de uitgangspunten uit 2021, of een herformulering die hetzelfde principe uitdraagt – het bevorderen van eigen kracht en inzet van algemene voorzieningen vóór niet-vrij toegankelijke jeugdhulp. Uit de bestuurlijke reactie blijkt dat Dongen de bestuurlijke uitgangspunten normalisering en selectiviteit te onderschrijft en dat het belangrijk is dat dit onder de aandacht blijft. Naast de visie op normalisering uit 2021 zijn de begrippen 'eigen kracht' en 'gebruikelijke hulp' vanaf 2025 onderdeel van de Verordening jeugdhulp gemeente Dongen.

### **2e. jaarlijkse bijeenkomsten tussen raad en uitvoering in te voeren**

De bestuurlijke uitgangspunten lijken niet goed aan te sluiten op de uitvoeringspraktijk van hen die bevoegd zijn een beschikking af te geven voor niet-vrij toegankelijke jeugdhulp. Een jaarlijks gesprek tussen de gemeenteraad en vertegenwoordigers van de uitvoering (jeugdconsulenten, gedragswetenschappers) kan deze kloof dichten. Uit de bestuurlijke reactie van het college blijkt dat het college zich hierin kan vinden. De RMB adviseert dit structureel vast te leggen, zodat de afstand tussen beleidswereld en uitvoeringspraktijk verkleind wordt en de raad zijn kaderstellende rol beter kan vervullen.

### **2f. en 2g. informeren gemeenteraad over effect jeugdhulp en verstrekken overzicht**

Aanbevelingen 4 en 5 (in het eindrapport) gaan over de kwaliteit en kwantiteit van de informatie die het college de raad verstrekt over de verleende jeugdhulp. Drie van de vier colleges melden deze aanbevelingen al op te volgen. Dongen signaleert dat adequaat inzicht in de effectiviteit van jeugdhulptrajecten landelijk en lokaal nog ontbreekt. En geeft aan dat landelijk, regionaal en lokaal hier wel een extra focus op komt onder meer door het opnemen van prestatie-indicatoren in de overeenkomsten met jeugdhulpaanbieders. De RMB schuift de volledige evaluatie door naar fase 4, maar acht het wenselijk dat de raad B&W nu al vraagt te bevestigen hoe en met welke frequentie deze informatie wordt aangeleverd.

## Financiën

-

## Vervolg

De RMB wil fase 4 van het meerjarig jeugdhulponderzoek naar verwachting in 2026 te starten. Fase 4 richt zich op monitoring en verantwoording: hoe monitoren gemeenten de ontwikkeling van de verwijzingen naar en de effectiviteit van verleende jeugdhulp en hoe verantwoorden colleges zich hierover richting de raad. De evaluatie van aanbevelingen 4 en 5 maakt deel uit van fase 4.

Het college voegt jaarlijks bij de jaarrekening een overzicht toe van de aanbevelingen van de Rekenkamer aan het college en de opvolging ervan.

## Bijlagen

1. Rapport “Normaal en selectief? Een kwalitatief onderzoek naar de werkwijze van de toegang tot jeugdhulp” van de RMB, inclusief bestuurlijke reacties en nawoord RMB (27 februari 2026).
2. Nota van bevindingen.

Het presidium van de gemeente Dongen,

de burgemeester,

ir. J.C. Slagboom

de griffier,

M. H. van Kampen